หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) ประเภทการศึกษาเปรียบเทียบ (Comparative Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดาในภาคเหนือของประเทศไทย และเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา จำแนกตาม เพศทารก น้ำหนักแรกเกิดของทารก ลักษณะครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของมารดา และประสบการณ์การบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นมารดาที่

1. พาบุตรอายุ 1-2 เดือน มาฉีดวัคซีนในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในภาคเหนือทั้งหมด 17 จังหวัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 เขต คือ เขต 5 และเขต 6
2. ให้การบริบาลทารกแรกเกิดในระยะ 1 เดือนแรกหลังคลอดด้วยตนเอง
3. ไม่มีปัญหาในด้านการได้ยิน การมองเห็น และการพูด

จำนวนมารดาที่พาบุตรอายุ 1-2 เดือน มาฉีควัคซีนป้องกันโรคในเดือนมีนาคม 2529 ถึงเดือนเมษายน 2529 โดยเฉลี่ยต่อ 1 เดือน ในแต่ละจังหวัด ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรโดยเฉลี่ยต่อ 1 เดือน จำแนกตามจังหวัด

(รายงานจากกองสถิติสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2529 ไม่ได้ตีพิมพ์)

	รายชื่อจังหวัด	จำนวนมารดา (คน)
เขต 5	เชียงใหม่	136
	ลำพูน	76
	ลำปาง	208
	อุตรดิตถ์	112
	แพร่	104
	น่าน	136
	พะเยา	132
	เชียงราย	200
	แม่ฮ่องสอน	64
เขต 6	นครสวรรค์	240
	อุทัยธานี	104
	กำแพงเพชร	104
	ตาก	128
	สุโขทัย	216
	พิษณุโลก	148
	พิจิตร	104
	เพชรบูรณ์	108
รวม		2,320

เขต 5 จังหวัดที่มีโรงพยาบาลศูนย์ ได้แก่ จังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงราย

เขต 6 จังหวัดที่มีโรงพยาบาลศูนย์ ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างประชากร

การสุ่มตัวอย่างประชากรผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประมาณค่าตัวอย่างประชากร ได้จากสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างประชากร $n_{\hat{p}_m} = \frac{NZ^2}{4NE^2+Z^2}$ (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม 2529: 94) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างประชากรไม่เกิน 7.5% ได้จำนวนตัวอย่างประชากรประมาณ 133 คน ผู้วิจัยได้เพิ่มตัวอย่างประชากรเป็น 140 คน เพื่อลดโอกาสที่จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน

2. การเลือกจังหวัด ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างจากจังหวัดที่มีโรงพยาบาลศูนย์เขตละ 1 จังหวัด จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากจังหวัดที่เหลืออีกเขตละ 1 จังหวัด รวมทั้งสิ้นเป็น 4 จังหวัด

3. การเลือกโรงพยาบาลเมื่อได้รายชื่อทั้ง 4 จังหวัดแล้ว ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากโรงพยาบาลศูนย์ หรือโรงพยาบาลทั่วไป จังหวัดละ 1 โรงพยาบาล และจากโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดละ 2 โรงพยาบาล รวมทั้งสิ้น 12 โรงพยาบาล

4. การเลือกมารดา ผู้วิจัยได้ทำการเลือกมารดาตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ และจับฉลากบัตรสุขภาพทารก ตามสัดส่วนของมารดาที่พาบุตรอายุ 1-2 เดือนมาฉีดวัคซีนที่โรงพยาบาล คือ 3 ต่อ 2 คน ในแต่ละวัน จนครบ 140 คน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนมารดาที่เป็นตัวอย่างประชากร จำแนกตามจังหวัดและโรงพยาบาล

จังหวัด	โรงพยาบาล	จำนวนมารดา (คน)
ลำปาง	โรงพยาบาลลำปาง	22
	โรงพยาบาลแจ้ห่ม	8
	โรงพยาบาลห้างฉัตร	5
เชียงใหม่	โรงพยาบาลเชียงใหม่	10
	โรงพยาบาลสันป่าตอง	8
	โรงพยาบาลสารภี	6

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	โรงพยาบาล	จำนวนมารดา (คน)
นครสวรรค์	โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์	25
	โรงพยาบาลตาคลี	13
	โรงพยาบาลลาดยาว	10
สุโขทัย	โรงพยาบาลศรีสังวร	16
	โรงพยาบาลสวรรคโลก	9
	โรงพยาบาลศรีสัชนาลัย	8
รวม		140

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า จากเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์มารดาเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป ด้านเพศของทารก น้ำหนักแรกเกิดของทารก ลักษณะครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาและประสบการณ์การบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา จำแนกตามพฤติกรรมทางสรีระ และทางอารมณ์ สังคมของทารก ได้แก่ พฤติกรรมการนอน การกิน การขับถ่าย การร้องไห้ การมอง การได้ยิน และการสัมผัส

แบบสัมภาษณ์ความรู้เรื่องการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา สร้างตามขั้นตอน 6 ขั้นตอนของบลูม คือ ความรู้-ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน ในการบริบาลทารกแรกเกิดมีลักษณะเป็นคำถามให้มารดาเลือกคำตอบใช่หรือไม่ใช่ เมื่อ

มารดาตอบแล้วผู้วิจัยจะเป็นผู้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ใช่ หมายถึง เมื่อมารดาแน่ใจว่าข้อมูลดังกล่าวถูกต้องตามความรู้ของมารดา

ไม่ใช่ หมายถึง เมื่อมารดาไม่แน่ใจหรือคิดว่าข้อมูลดังกล่าวไม่ถูกต้องตามความรู้ของมารดา

เกณฑ์การให้คะแนน ผู้วิจัยกำหนดให้คะแนนดังนี้ ข้อคำถามที่เป็นข้อความทางบวก ถ้ามารดาตอบใช่ ให้คะแนน = 1 ไม่ใช่ = 0 ส่วนข้อคำถามซึ่งเป็นข้อความทางลบ ถ้ามารดาตอบใช่ ให้คะแนน = 0 ไม่ใช่ = 1

แบบสัมภาษณ์ การปฏิบัติเกี่ยวกับการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา มีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับการรายงานการปฏิบัติของมารดา และผู้วิจัยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ช่อง โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ ถ้าข้อคำถามเป็นข้อความทางบวก ผู้วิจัยให้คะแนน

4 คะแนน เมื่อมารดาตอบ ทำทุกครั้ง ซึ่งหมายถึงมารดาได้ปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวทุกครั้ง

3 คะแนน เมื่อมารดาตอบ ส่วนใหญ่ ซึ่งหมายถึงมารดาได้ปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวเกือบทุกครั้ง

2 คะแนน เมื่อมารดาตอบ บางครั้ง ซึ่งหมายถึงมารดาได้ปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวเป็นบางครั้งบางคราวเท่านั้น

1 คะแนน เมื่อมารดาตอบ ไม่ทำ ซึ่งหมายถึงมารดาไม่เคยปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวเลย

ถ้าข้อคำถามดังกล่าว เป็นข้อความทางลบ ผู้วิจัยให้คะแนนดังนี้

1 คะแนน เมื่อมารดาตอบ ทำทุกครั้ง ซึ่งหมายถึงมารดาได้ปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวถูกต้อง

2 คะแนน เมื่อมารดาตอบ ส่วนใหญ่ทำ ซึ่งหมายถึงมารดาได้ปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวเกือบทุกครั้ง

3 คะแนน เมื่อมารดาตอบ บางครั้งทำ ซึ่งหมายถึงมารดาได้ปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวเป็นบางครั้งบางคราวเท่านั้น

4 คะแนน เมื่อมารดาตอบ ไม่ทำ ซึ่งหมายถึงมารดาไม่เคยปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวเลย

การหาความตรงของเนื้อหา

เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดาแล้ว ผู้วิจัยขอให้อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ทำการตรวจสอบรายละเอียดตามเนื้อหาทางทฤษฎีและพิจารณาข้อคำถามทุกข้อว่าถูกต้องเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการพยาบาลแม่และเด็ก 8 ท่าน ช่วยพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาว่าแบบสัมภาษณ์ความรู้ของมารดาแต่ละข้อเป็นไปตามขั้นตอนของบลูมหรือไม่ เมื่อได้รับคำแนะนำแล้วผู้วิจัยได้นำมาแก้ไข ปรับปรุง แบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิโดยถือเกณฑ์ 6 ใน 8 ท่านของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปลองสัมภาษณ์มารดาที่พาบุตรมาฉีดวัคซีนที่คลินิคสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลเด็ก จำนวน 10 ท่าน เพื่อทดสอบความเป็นปรนัยของเครื่องมือ ผลการทดลองปรากฏว่า มีบางข้อคำถามที่มารดาไม่เข้าใจ ไม่สามารถตอบคำถามได้ ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมืออีกครั้งหนึ่ง แล้วขอให้อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยทำการตรวจสอบก่อนที่จะนำไปใช้สัมภาษณ์มารดาที่เป็นตัวอย่างประชากรจริงต่อไป

การหาความเที่ยง

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่หาความตรงตามเนื้อหาและได้ปรับปรุงแล้วมาใช้กับตัวอย่างประชากรที่มีลักษณะเดียวกับประชากรที่จะศึกษา ที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 50 คน คำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสอบและแบบสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

การหาความเที่ยงของแบบสอบความรู้เรื่องการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา โดยใช้วิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-richardson) คือ K-R 20 (ประคอง กรรณสูต: 31) ได้ค่าความเที่ยง 0.63

การหาความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) (ประคอง กรรณสูต: 42) ได้ค่าความเที่ยง 0.67

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการออกไปสัมภาษณ์ตัวอย่างประชากรตามโรงพยาบาลต่าง ๆ ตามวัน และเวลาที่โรงพยาบาลได้นัดมารดาให้พาบุตรมาฉีดวัคซีนป้องกันโรค (รายละเอียดตามตารางที่ 3)ผู้วิจัยใช้เวลาสัมภาษณ์ 30-40 นาทีต่อราย ใช้เวลาทั้งสิ้น 6 สัปดาห์

ได้ข้อมูลตัวอย่างประชากรจำนวนทั้งสิ้น 140 คน

ตารางที่ 3 วัน เวลาที่มารดาพาบุตรมาฉีควัคซีนป้องกันโรค จำแนกตามโรงพยาบาล

จังหวัด	โรงพยาบาล	มารดาพาบุตรมาฉีควัคซีน	
		วัน	เวลา
เขต 5 ลำปาง	โรงพยาบาลลำปาง	พฤหัสบดี	08.00-16.00 น.
	โรงพยาบาลแจ้ห่ม	อังคาร	08.00-12.00 น.
	โรงพยาบาลห้างฉัตร	พุธ	08.00-12.00 น.
เชียงใหม่	โรงพยาบาลเชียงใหม่	พฤหัสบดี	13.00-16.00 น.
	โรงพยาบาลสันป่าตอง	อังคาร	08.00-12.00 น.
	โรงพยาบาลสารภี	อังคาร	08.00-12.00 น.
เขต 6 นครสวรรค์	โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์	พฤหัสบดี	13.00-16.00 น.
	โรงพยาบาลตาคลี	อังคาร	13.00-16.00 น.
	โรงพยาบาลสาดยาว	พุธ	08.00-12.00 น.
สุโขทัย	โรงพยาบาลศรีสังวร	พฤหัสบดี	08.00-12.00 น.
	โรงพยาบาลสวรรคโลก	พุธ	08.00-12.00 น.
	โรงพยาบาลศรีสัชนาลัย	พุธ	08.00-12.00 น.

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้ นำไปวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของตัวอย่างประชากร เป็นค่าจำนวนและร้อยละ

2. การเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริบาลทารกแรกเกิดของมารดา จำแนกตาม เพศของทารก และประสบการณ์การบริบาลทารกแรกเกิดของมารดาโดยการทดสอบค่าที (t-test) จำแนกตาม น้ำหนักของทารก ลักษณะครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของมารดา โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSSX (Statistical Package for the Social Science)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย